

Les altres mencions: *Parroquia de Aguya* 1359 (Co-DoACA XII, 109), *Scii. Andeoli de Aguga* 1362, *parrochia Aguga* 1379, *Sant Aniol de Guja* 1499 (Mon-salvatje, *Nom. Hist.* 285, i Docs. IV, 111-115 i 272): totes les quals mostren ja l'evolució normal en fonètica catalana, partint de -gōIA (grafiat -gogia) fins a -úja. Alguns que no coneixen prou el país han deformat aquest nom, segurament creient-lo castellà erradament, escrivint *sant Aniol d'Agulles*; a la qual cosa també pogué ajudar el nom de l'ermiteta o oratori de *les Agulles*, més allunyat ja de Sant Aniol, incomparablement menys important i més recent, situat dret a l'E. del santuari, ja a la sortida de la vall; d'altres es queden a mig camí i escriuen *Sant Aniol d'Aguges*. Ni l'una ni l'altra cosa té fonament històric ni documental. En *La Punyalada* de Marian Vayreda, l'acció de la qual es descabdella entre aquelles garrotxes, en la part del llibre impresa en vida seva, l'ed. princeps escriví sempre *balmes o canals de Uja* —homòfon de *b. d'Aüja*, la grafia correcta—; solament en els capítols posteriors, que s'imprimiren pòstumament a Barcelona, hom va voler «normalitzar» aquesta grafia, escrivint la forma errònia *D'Uja*. També és lamentable que en l'índex de *Cat. Car.* es caigui encara en la confusió d'*Aguja* amb el parònim insignificant *les Agulles*.

Com descabdello amplament en *E. T. C. I*, 155-164, els noms en -*guja* formen una grossa sèrie en els nostres Pirineus de Cerdanya, i comarques veïnes, provinent del proto-basc -GOIA, variant del basc -*goien* 'a dalt'. El primer component que es combina amb -GOIA, en aquest nom és menys segur que en els altres (p. ex. *Bar-guja* < IBAR-GOIA) pel mateix fet de ser tan breu. Es podia pensar en el basc *ego* 'sud' (Mitxelena, *Apell.* § 196), i si bé jo (ja *E. T. C. I*, 163) suggeria el basc (*h*)*egi* «ladera» o «línea de los montes», ho deixava com incert; per més que aquest element, combinant-se amb -*guren*, forma *Eguren*, i amb -*gain* forma *Egaña*, en els quals veiem semblant superposició de -*gi* amb la *g*- del segon component.

I, en efecte, el significat que resultava del conjunt era ben satisfactori donada la situació de les balmes d'*Aguja* i de l'alta vall de St. Aniol: 'dalt del vessant'. Ja Mitxelena assenyalava allí un cognom basc *Ecoyen* format també amb *hegi* en unió amb -*goien*; car és normal en basc que en combinar-se dues *gg*, s'ensordeixin en *k*. Quedava dubte pel fet de no ser més que un cognom recent i de composició no indiscutible.

Ara aquests dubtes els puc dissipar del tot perquè el puc documentar ja des d'antic i com a nom de lloc: *Ecoyen Gaiz* apareix dues vegades en un document del segle XIII del monestir navarrès d'Iranzu (*Fo. Li. Va.* I, 46), o sigui en una vall pirinenca ja no tan lluny ara de la nostra; tal com en *Eguren* etc., en el de la vall de la Garrotxa tenim *Eg-gōia* sense ensordiment; si bé amb el canvi de *Ez* inicial en *az*, canvi trivial en els nostres mots i noms (EQUIN- > *aguinar*, *Eguader* > *Aguader*, ILURO > *Elorone* > *Alarona* etc.)

Conclusió confortada pel fet que el mateix -EG-A 60

aparegui sufixat en tants noms veïns (*Saneja*, *Sareja*, *Osseja*, *Enveig*). I pel gran fet que damunt la vall de St. Aniol d'*Aguja*, cauen directament els pendents del gran puig de *Bassegoda*, que hem vist en la forma *Bassegoti* en l'arcaic diploma de 871; en el qual tenim el basc *Baso*- 'precipici', combinat amb el que en basc modern vesteixia la forma -*goiti* (GOIA + TI), i en proto-basc seria -GOTTI: -*gutia* en els noms de la vall d'Ezcaray (*Muchitegutia* etc., *E. T. C. I*, 159), enfront de l'*Urigoiti* i anàlegs del basc modern comú. Ara bé -GOTTI és el mateix -GOIA combinat amb -TI.

Entre els noms en -(g)uja -GōIA, serà bo de recordar-ne ací alguns de situats a l'alta Cerdanya, o sigui separats d'*Aguja* només per la carena pirinenca, i menys de 40 k. en línia recta. En aquell estudi ja vaig definir bé el de *Naiüja*, poble entre Er i Osseja (*E. T. C. I*, 155), que abans era *Ana(g)uja*, i es documenta com *Anahuja*, -*aguja* (*E. T. C. I*, 157, 160, 164) des de l'alta Edat Mj., i grafiat *Anahuja*, -*augia* (158, 159); amb un primer membre *An(a)*- que reapareix en bastants basquismes toponímics de la zona (recordem *Ans*, *Anàs* etc.). Un altre ja prou estudiat és *Estaiüja*, en tenim el mateix component basc *esto(esta)* 'closa, tancat' (el d'*Estaterri*, *Estavar* etc.). *Estaiüja* és dalt del poble d'*Estatavar*: ESTO(-a)-GOIA, enfront d'*Estavar*, que ve de ESTA-BARR: bc. *barr(en)* 'a baix'.

Ara bé, en aquell estudi no vaig explicar encara un altre nom veí, d'aquella sèrie. *Taiüja* (pron. *təüzə* 1959, si bé algú deia també *ətəüzə*), veral i serrat considerable, immediat al NO. del poble d'Enveig (XXIII, 71, 61), tocant ja amb el de La Tor de Querol, a l'esq. del camí vell d'Enveig a Brangolí, però dr. de la ctra. que va a La Tor. *Taiüja* és uns 11 k. O. d'*Estaiüja* i *Estavar*; i *Naiüja*, un poc més cap al S., es deu trobar uns 10 k. al SO. d'aquell poble. Al peu del serrat de *Taiüja* hi ha el que en deien Pla de Santa Eulàlia, i ara li han posat el sobrenom francès de *La Cité*, perquè a l'indret dit «Els Corral» s'hi han trobat les ruïnes d'un poble antic (XXIII, 75).

Aquí, el primer membre ha de ser el bc. *ate/ata*- 'portell, petit pas de muntanya' (pròpiament basc *ate* 'porta'). El mateix que hem desxifrat com component de *Tavascan* (ATA-BE AZKAN), *Taiüll* (ATA-ULI = *uri*, *TVBoi* II), potser *Taús*... Llevada la A- inicial (com en *Anaiüja*, *Amaldà*) de l'ètimon ATA-GōIA, en el modern *Taiüja*, ens resulta per al primitiu al sentit 'dalt del portell', que és com ho veien els prehistòrics habitants d'aquella «cité» ceretana; sentit ben natural també perquè el serrat de *Taiüja* es troba vora el camí que tramunta des d'*Estavar* cap a La Tor.

Taugís cogn. local, arrelat i típic d'Esterrí d'Àneu (ja a. 1820, *BABL* XVI, 290), sembla un derivat de *Taiüja*, amb la terminació d'altres noms pròxims a aquella comarca: *Aransís*, *Estais*, *Sarais*, *Arcalis*.

1 Aquella identificació no és factible; car suposar que estigui mal llegit per un *Vicu ribelis* = *Ribelles*, és llançar-se arbitràriament a una tremenda i injustificada correcció.